

א' כסלו תשפ"ד
14 בנובמבר 2023

חברי/ות לשכה נכבדים/ות שלום רב,

הנדון: תיקון מס' 19 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 – בעקבות מלחמת חרבות הברזל

א. בימים האחרונים תוקן חוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן – "חוק הירושה"). תיקון זה מגיע על רקע האירועים הקשים מיום 7.10.2023 בהם נרצחו משפחות שלמות או כמה בני אותה משפחה.

ב. מטרת התיקון האמור, להקל על הליכי הירושה של **מנוח בתקופה הרלוונטית** והפחתת הסיכון להיווצרות עיוותים בחלוקת העזבון באותם מקרים קשים, נוכח הנסיבות המיוחדות של האירועים שהובילו למקרי הפטירה.

ג. לשם הבהירות, אגדיר **במסמך זה**:

"מנוח" - אחד מאלה:

- (1) מי שמת בפעולות האיבה או בפעולות המלחמה;
- (2) חייל שנספה במערכה כהגדרתו בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"א-1950;
- (3) מי שהיה זכאי לתגמולים לפי פרק י"ג לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995;
- (4) שוטר כהגדרתו בחוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א-1981;
- (5) סוהר כהגדרתו בחוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א-1981;
- (6) שומר כהגדרתו בסעיף 6א לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א-1961.

"התקופה הרלוונטית":

- לעניין מי שהלך לעולמו ב"פעולות האיבה" – פעולות האיבה שאירעו בתקופה שמיום 7.10.2023 ועד תום תקופת תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף;
- לעניין מי שהלך לעולמו ב"פעולות המלחמה" – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שאירעו בתקופה שמיום 7.10.2023 ועד שנה מתום תקופת תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף; *שר המשפטים רשאי להאריך התקופה האמורה בתקופות נוספות שלא יעלו על שנה בכל פעם.
- "ההכרזה על מצב מיוחד בעורף" – ההכרזה על מצב מיוחד בעורף כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, מיום 7.10.2023;
- "הפעולות הצבאיות המשמעותיות" – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום 8.10.2023.

ד. לנוחיותכם, להלן עיקרי התיקון והסבר בציוד:

1. הוספת סעיף 6א לחוק הירושה - הרחבת האפשרות להסתלקות מהעזבון

המצב טרם התיקון: לאחר מות המוריש (וכל עוד לא חולק העזבון) רשאי יורש להסתלק מהעזבון (כולו או חלקו) לטובת: (1) בן זוג של המוריש (2) ילדו של המוריש (3) אחיו של המוריש. הקושי המשפטי: בשל ריבוי המקרים בתקופה הרלוונטית בהם לא נותרו בחיים בני משפחה מן המשפחה הגרעינית של המנוח-המוריש עולה הצורך להרחיב חלופת ההסתלקות לטובת בני משפחה נוספים. המצב לאחר התיקון: התיקון לחוק הירושה מרחיב את חלופת ההסתלקות ביחס לעזבונו של מנוח שמת בתקופה הרלוונטית בפעולת איבה, לטובת הבאים: צאצאי ילדי המוריש; הורי המוריש וצאצאיהם; סבא וסבתא של המוריש וצאצאיהם; בן זוג לשעבר של המוריש וילדו או מי שהמוריש ראה אותו כילדו.

2. הוספת סעיף 9א לחוק הירושה - חזקה לעניין "שניים שמתו כאחד"

המצב טרם התיקון: בהתאם לחוק הירושה, יש לסדר הפטירה של בני משפחה כדי להשפיע על זהות היורשים וחלקיהם בירושה. בהקשר זה, חוק הירושה קובע הוראות מיוחדות באשר לאופן חלוקת העזבון במקרים שבהם נפטרו כמה בני משפחה ולא נקבע מה היה סדר הפטירות שלהם. החוק מבחין בין "יורש ודאיי" - שיורש בכל מקרה חלק מהעזבון בלי תלות בסדר הפטירות, לבין "יורש ספק" - שיורש רק בסדר פטירות מסוים, וקובע עדיפות ליורש ודאיי. הקושי המשפטי: לאור האירועים הקשים מיום 7.10.2023, נוצרו מצבים מורכבים מבחינה עובדתית ומשפטית, אשר יובילו לכך שיישום הוראות הדין הקיימות בנוגע לסדר הפטירות עלול לגרום, במקרים מסוימים, לאיצדק בחלוקת העזבון בין יורשי המנוחים. לפיכך, בחר המחוקק לקבוע כללים מיוחדים, כמפורט להלן. המצב לאחר התיקון:

- א. מנוחים בני משפחה שמתו בפעולות האיבה או בפעולות המלחמה בתאריכים 7.10.2023 ו- 8.10.2023 יראו אותם כאילו לא ניתן לקבוע מי מהם מת תחילה, גם במקרים שבהם יש ראיות מי מהם מת אחרון - זאת, במטרה למעט דיונים בסוגיה קשה זו של סדר הפטירות וכחריג לעיקרון הכללי של דיני הירושה לפיו העזבון עובר ליורש של הנפטר האחרון.
- ב. עוד מבהיר המחוקק כי ייתכנו מצבים שבהם החלת כללי החלוקה הקבועים בדין הבסיסי תביא לתוצאות לא הוגנות, כמו למשל במקרה שבו כל היורשים הם "יורשי ספק" והם מסכימים לקבוע ביניהם חלוקה שונה מזו הקבועה בחוק. משכך, ניתנה סמכות לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, במקרים מתאימים, לסטות מהכללים שבדין הבסיסי בשל טעמים של צדק והוגנות בין יורשי המנוחים.

* המידע לעיל מובא לשם הצגת תמצית התיקון האמור לחוק הירושה ואין בו כדי להוות ייעוץ משפטי.

בברכה,

יניב מאיר, עו"ד

יועץ מקצועי ללשכה